

Kooskõlastamine Põllumajandus- ja Toiduametiga

Koostaja: Põllumajandusamet; 22.05.2020.

Eesti paikneb parasvöötme kliimavööndis, kus sademete hulk ületab auruvuse ja see soodustab maapinna liigniiskust. Liigniiskete alade viljelemiskõlblikuks muutmiseks on ligikaudu kolmandik Eestist kuivendatud. Umbes pool sellest on metsa- ja pool põllumaa kuivendus. Metsa kuivendamiseks rajatakse kraavid, põllumaa (sh rohumaa) kuivendamiseks kasutatakse valdavalt drenaažkuivendust ehk maa-alust torude võrgustikku, kus drenid koguvad mullast liigvee, juhivad selle kollektorisse, kust see jõuab drenaažisuudme kaudu eesvoolu (tavaliselt kraavi).

Maaparandussüsteemid (MPS) on projekteeritud ja rajatud arvestades põllu- või metsamaa kuivendamise vajadust. Kuivendatud maad on tihti ligi null-languga ja paisutamisele väga tundlikud. Igasugused takistused liigvee äravooluteel vähendavad haritava maa viljelusväärtust või muudavad selle põllu- ja metsamajanduslikult kasutuskõlbmatuks.

Valdavalt on MPS-d rajatud ajal, mil maa ei olnud eraomandis. MPS-del puudub seos kinnistute piiridega, mistõttu asuvad süsteemid enamasti mitme maaomaniku maal. Kraavid, truupid ja drenaažikaevud on kõigile nähtavad, kuid maa all, keskmiselt ühe meetri sügavusel asuvatest drenidest ja kollektoritest ei ole tihti isegi maaomanik teadlik. Tegevus või tegevusetus ühel kinnisasjal võib mõjutada maa seisukorda ka teisel (teistel) kinnisasjal (kinnisasjadel).

Kuna maa on piiratud ressurss, mis on just ehitustegevuse tõttu tugeva surve all, on riik võtnud endale ülesandeks maaomanike huvide kaitse tagamise, määrates Põllumajandus- ja Toiduameti üheks ülesandeks riikliku järelevalve ja seadusandluse kaudu maaparandussüsteemide nõuetekohase toimimisvõime tagamise. Seega alati, kui tegevust kavandatakse maaparandussüsteemi maa-alal, eesvoolul või riigi poolt korras hoitaval ühiseesvoolul, tuleb tegevusloa andjal taotletav tegevus eelnevalt kooskõlastada Põllumajandus- ja Toiduametiga (PTA). Kooskõlastamine on ennetava iseloomuga ning on oluline hilisemate probleemide vältimiseks.

Märkimist väärib asjaolu, et kui ehitusseadustiku kohase ehitise ehitamine tingib MPS-i (ümber)ehitamise, siis MPS-i rekonstrueerimine peab toimuma vastavalt maaparandusseadusele, mille kohaselt annab maaparandussüsteemi ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks projekteerimistingimused, ehitusloa ja kasutusloa Põllumajandus- ja Toiduamet (MaaParS § 7).

Lähtuvalt eeltoodust palume:

1. Mistahes asjakohase taotluse saabumisel kohalikku omavalitsusse (KOV) kontrollida [Maa-ameti maaparandussüsteemide kaardirakenduselt](#), kas
  - taotluses kavandatav tegevus jääb MPS-i maa-alale
  - taotluses kavandatav tegevus jääb MPS-i eesvoolu kaitsevööndisse
  - taotletava tegevusega kavatakse juhtida vett maaparandussüsteemi või selle eesvoolu.
2. Kui jah, siis esitada taotlus enne taotletavale tegevusele loa andmist eelnevalt PTA-le kooskõlastamiseks.
3. Olukordades, kus KOV ei pea maaparandussüsteemi maa-alal kavandatavale tegevusele luba andma (istanduse rajamine, kraavi kaevamine jmt), teavitada taotlejaid võimalikust vajadusest taotleda luba Põllumajandus- ja Toiduametilt ja suunata taotlejad asjakohase

info saamiseks Põllumajandus- ja Toiduametisse.
Telefoninumbrid on leitavad Põllumajandus- ja Toiduameti kodulehelt pta.agri.ee
Põllumajandus- ja Toiduameti maakondade esinduste e-posti aadressid:

1. Harju maakond: harjump@pta.agri.ee
2. Hiiu maakond: saaremp@pta.agri.ee
3. Ida-Viru maakond: virump@pta.agri.ee
4. Jõgeva maakond: jogevamp@pta.agri.ee
5. Järva maakond: jarvamp@pta.agri.ee
6. Lääne maakond: laanemp@pta.agri.ee
7. Lääne-Viru maakond: virump@pta.agri.ee
8. Põlva maakond: polvamp@pta.agri.ee
9. Pärnu maakond: parnump@pta.agri.ee
10. Rapla maakond: raplamp@pta.agri.ee
11. Saare maakond: saaremp@pta.agri.ee
12. Tartu maakond: tartump@pta.agri.ee
13. Valga maakond: valgamp@pta.agri.ee
14. Viljandi maakond: viljandimp@pta.agri.ee
15. Võru maakond: vorump@pta.agri.ee

Kliendid saavad taotlusi esitada ka kliendiportaali kaudu (<https://portaal.agri.ee/epm-portal-ng/esileht.html>).

Mõisteid:

Maaparandussüsteem - maatulundusmaa viljelusväärtuse suurendamiseks ja keskkonnakaitseks vajalike ehitiste kogum (maaparandussüsteemi liigid: kuivendussüsteem; niisutussüsteem; veerežiimi kahepoolse reguleerimise süsteem).

Maaparandusehitis - maaparandussüsteemi osa, mis võetakse kasutusele ühekorraga.

Maaparandussüsteemi maa-ala - maa-ala, mis on kuivendatud või niisutatud või mille veerežiim on kahepoolsetl reguleeritud maaparandussüsteemi toimimise tulemusena.

Drenaaž – kuivendusvõrgu maa-alune torustik, mis kogub pinnases liigvee.

Kollektor – toruveejuhe, mille kaudu liigvesi pinnasest eesvoolu või suublasse juhitakse.

Eesvool - kuivendusvõrgust voolava liigvee ära juhtimiseks või niisutusvõrgu veehaardesse vee juurdevooluks rajatud veejuhe või loodusliku veekogu reguleeritud lõik, mille veeseisust või toruveejuhtme läbilaskevõimest sõltub maaparandussüsteemi nõuetekohane toimimine (eesvoolu liigid on: avatud eesvool – vooluveekogu, nagu jõgi, oja, kanal või kraav; kollektoreesvool- maa-alaune toruveejuhe).

Ühiseesvool - eesvool, mille veeseisust või toruveejuhtme läbilaskevõimest sõltub mitme omaniku kinnisasjal paikneva maaparandussüsteemi nõuetekohane toimimine.

Riigi poolt korras hoitav ühiseesvool - ühiseesvool, mille valgala pindala on suurem kui kümme ruutkilomeetrit (loetelu kehtestab Vabariigi Valitsus korraldusega)

Eesvoolu kaitsevöönd - eesvoolualune ning eesvoolu ja sellel paiknevat rajatist ümbritsev maa-ala, mille piires on kinnisasja kasutamine kitsendatud eesvoolu ja sellel paiknevate rajatiste kaitseks, ohutuse tagamiseks ning eesvoolu maaparandushoiutöö tegemise võimaldamiseks.

Suubla - on veekogu, kuhu liigvesi voolab otse maaparandussüsteemi reguleerivast võrgust või eesvoolu kaudu. Suubla ei ole eesvool. Suubla võib olla ka maapõue osa ja pinnavorm, kui liigvee juhtimine veekogusse ei ole võimalik ja põhjustab majanduslikult ülemääraseid kulutusi.

		Sisu	Märkused/näited	Miks on kooskõlastamine vajalik
	Maaparandusseadus			
	Muu ehitise rajamine (ka rekonstrueerimine)			
1	§ 50 lg 1	<u>Maaparandussüsteemi maa-alale</u> muu ehitise rajamine	"Muu ehitis" - mistahes ehitis, mis ei ole maaparandussüsteemi hoone ega rajatis (nt: puurkaev, kaabel, hoone, tee, päikeseelektrijaam).	Siia alla kuuluvad kõik ehitised, mille ehitamine (sh ka ümberehitamine) või mis ise võivad kahjustada maaparandussüsteemi toimimist - nii need ehitised, millele antakse ehitusluba või esitatakse ehitusteatis, kui ka need ehitised, millele isegi ehitusteatis pole vaja esitada.
2	§ 48 lg 3	<u>Eesvoolu kaitsevööndisse</u> muu ehitise rajamine	Maaparandussüsteemi eesvoolu kaitsevööndi ulatus: 1) Kollektoreesvoolul 10 m 2) Avatud eesvoolul tiheasustusalal 7 m 3) Avatud eesvoolul väljaspool tiheasustusala: valgala pindalaga < 10 km ² - 12 m valgala pindalaga ≥ 10 km ² - 15 m	Eesvoolu kaitsevöönd on kehtestatud eesvoolude säilimiseks ja nendel mehhaniseeritud maaparandushoiutööde võimaldamiseks. Eesvoolude nõuetekohane toimimine on eelduseks kogu maaparandussüsteemi toimimisele. Kui maaparandushoiutööde tegemine on takistatud, muutub põllumajandusmaa liigniiskeks. Eesvoolu kaldale rajatud mistahes ehitis takistab mehhaniseeritud maaparandushoiutöid eesvoolul.
	Lisavee juhtimine			
3	§ 47 lg 4	Heit- ja sademevee ning muu väljastpoolt drenaaži maa-ala pärineva vee juhtimine <u>kuivendusvõrgu maa-alusesse torustikku</u>	Igasuguse lisanduva vee juhtimine maaparandussüsteemi maa-alusesse torustikku.	Drenaažisüsteemide projekteerimisel on arvestatud maatulundusmaa loodusliku liigniiskuse astmega. Suure hulga lisavee lisandumisega drenaaži projekteerimisel ei arvestatud. Lisanduv vesi võib torustiku lõhkuda. Kuivenduse torustik ei ole täistoru st on rajatud järjestikku laotud torukestest, mille vahekohtadest peab vesi pääsema torustikku. Vastupidine olukord, kus vesi seisab torustikus, leostab pinnase torustikku. Pinnas settib ning torustik kaotab töövõime.
4	§ 47 lg 5	<u>Drenaaži maa-alale</u> heitvee immutamine	Immutamine on kaudselt maaparandussüsteemi lisavee juhtimine (nt septikud, imbtunnelid, imbväljakud jmt)	Immutamisel ei satu vesi otse torustikku, vaid imbub sinna läbi pinnase. Ka selle lisaveehulgaga ei saadud projekteerimisel torustiku läbimõõdu määramisel arvestada.
5	§ 53 lg 1	Väljaspool maaparandussüsteemi koondatud vee eesvoolu või <u>kuivenduskraavi</u> juhtimine.	Sellise lisanduva vee juhtimine maaparandussüsteemi kas otse või valgumise teel, millega maaparandussüsteemi projekteerimisel ei saadud arvestada (nt: linna sademevesi, karjäärast välja pumbatav vesi).	Kuivenduskraavid ja eesvoolud on enamasti väga väikese kaldega. Lisanduv vesi võib põhjustada nii veetaseme tõusu kui voolukiiruste suurenemist. Olulise koguse vee juhtimine süsteemi võib tähendada vajadust süsteem rekonstrueerida. Kahjustuste vältimiseks on vaja teha arvutused enne lisanduva vee maaparandussüsteemi juhtimise lubamist ja vajadusel maaparandussüsteem eelnevalt rekonstrueerida.
	Veetaseme tõstmine			
6	§ 47 lg 1	Maaparandussüsteemis vee <u>paisutamine ja veevoolu takistamine</u>	Igasuguse kõrgusega vee paisutamine maaparandussüsteemi mistahes osas.	Kui veeseadus käsitleb kooskõlastust nõudva paisutusena vähemalt 30 cm veepinna tõstmist, siis maaparandusseaduse kohaselt tuleb PTA kooskõlastus taotleda süsteemis igasuguse kõrgusega paisutuse kavandamise korral. Lähtutud on tõsiasjast, et eesvoolude veeseis on projekteeritud väga väikese kõrgusvaruga, mistõttu ka väike paisutus eesvoolus võib põhjustada drenaažisuudmete vee alla jäämise, mis omakorda häirib süsteemi toimimist.
7	§ 50 lg 1	<u>Eesvoolu kaitselõigu</u> veetaseme reguleerimine	Eesvoolu kaitselõik on suubla osa (suubla lõik), millel veetaseme reguleerimine mõjutab maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist.	Kui kavandatakse suublas veetaseme reguleerimist, siis võib see mõjutada süsteemi toimimist. Eesvoolude kaitselõikude ulatused määratakse maaparandushoiukavades.
	Istanduse rajamine			
8	§ 47 lg 5	<u>Drenaaži maa-alale</u> istanduse rajamine	Dreenide kohale ja lähedusse puittaimede istutamine	Puittaimestiku juured võivad ummistada torustiku. Ummistuse kõrvaldamiseks tuleb teha kulukas torude asendamine. Samas võib teatud tingimustes istanduse rajamist lubada (Näiteks jõulukuuskede kasvatamiseks).
9	§ 48 lg 4	<u>Eesvoolu kaitsevööndisse</u> istanduse rajamine	Eesvoolul hoiutöid takistavate puittaimede istutamine.	(Vt ka eelmist punkti) Eesvoolu kaldale rajatud istandus takistab mehhaniseeritud maaparandushoiutöid eesvoolul.

		Sisu	Märkused/näited	Miks on kooskõlastamine vajalik
	Kinnisasja sihtotstarbe muutmine ja maakorraldustoimingute tegemine ning kinnisasja kasutusotstarbe muutmine			
10	§ 51 lg 1	Kinnisasja sihtotstarbe muutmine	Maaparandussüsteem paikneb eelkõige maatulundusmaa sihtotstarbega maal, erandjuhul ka muu sihtotstarbega maal.	Kinnisasja sihtotstarbe muutmisel on kolm erinevat võimalust: • kui muudetava sihtotstarbega ala ei mõjuta maaparandussüsteemi toimimist, siis: 1) loetakse muudetud sihtotstarbega alal maaparandussüsteemi kasutusotstarve lõppenuks ja maaparandussüsteemide registris tehakse vastav muudatus • kui muudetava sihtotstarbega alal paikneva maaparandussüsteemi osata ei ole võimalik ülejäänud maaparandussüsteemi toimimine, siis: 2) kas rekonstrueeritakse ülejäänud osa iseseisvalt toimivaks ja maaparandussüsteemide registris loetakse muudetava sihtotstarbega alal maaparandussüsteemi kasutusotstarve lõppenuks. 3) või jäetakse muudetud sihtotstarbega alal olev maaparandussüsteemi osa toimima ja sellele jääb kehtima maaparandussüsteemi hoiu kohustus.
11	§ 51 lg 1	Kinnisasja maakorraldustoimingute tegemine	Maakorraldustoimingud on: 1) kinnisasja või selle osa ümberkruntimine; 2) kinnisasjade osade vahetamine; 3) kinnisasja piiri muutmine; 4) kinnisasja jagamine; 5) kinnisasjade liitmine; 6) kinnisasja piiri kindlakstegemine; 7) kinnisomandi kitsenduste selgitamine	Maaparanduse seisukohast oleks hea, kui süsteemi hooned või rajatised kuuluvad võimalikult ühele omanikule. See välistaks probleemi, mis tekiks juhul, kui näiteks süsteemi regulaator kuuluks neljale omanikule. Sellel juhul võib eeldada probleeme nii regulaatori kasutamisel kui selle hoiul.
12	§ 51 lg 2	Kinnisasja kasutusotstarbe muutmine	Kinnisasja kasutusotstarbe muutmine on maatulundusmaal: 1) haritava maa või loodusliku rohumaa muutmine metsamaaks; 2) metsamaa muutmine haritavaks maaks või looduslikuks rohumaks; 3) haritavale maale või looduslikule rohumale puittaimedega istanduse rajamine.	Maakasutuse muutus võib halvendada süsteemi toimimist. Drenaažiga kuivendatud põllumajandusmaa metsastamisel/istanduse rajamisel rikuvad puujuured drenaažitorustiku ja süsteem lakkab toimimast. Metsamaa haritavaks maaks kujundamisel kaob ära puude maad kuivendav mõju.
	Muud tegevused			
13	§ 47 lg 8	Poldri ehitusprojektis ettenähtud režiimi muutmine	Poldri töörežiimi muutmine suvereežimilt talverežiimile või talverežiimilt suvereežimile; pumpamise lõpetamine.	Polder on kavandatud kasutamiseks kas ainult suvel või nii suvel kui talvel. Kui poldri kasutamise režiimi muudetakse, siis võib tekkida olukord, kus poldrilt vee pumpamine ei ole enam majanduslikult otstarbekas (ei saa 2-3 niidet aastas).
14	§ 48 lg 8	Kollektoreesvoolu kaitsevööndis lõhkamis-, puurimis-, kaeve- ja muud tööd pinnases	Kollektoreesvoolu kaitsevöönd ulatub kollektoreesvoolust mõlemale poole 10 m.	Kollektoreesvoolu läheduses pinnases tehtavate tööde kavandamisest peab Põllumajandus- ja Toiduamet olema teadlik, et otsustada, kas kavandatavad tööd võivad kahjustada kollektoreesvoolu.

		Sisu	Märkused/näited	Miks on kooskõlastamine vajalik
	Teised seadused			
	Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus			
15	§ 11 lg 2 ² § 11 lg 12 § 15 ¹ lg 1 § 20 ¹ lg 1 § 22 lg 2	Keskkonnamõju hindamine (vajalikkuse üle otsustamisel seisukoha küsimine; programmi sisu kohta seisukoha küsimine; aruande kohta seisukoha küsimine; aruande kooskõlastamine)	Keskkonnamõju hindamisel tuleb muu hulgas hinnata: 1) nii maaparandussüsteemist tulenevat mõju kavandatavale tegevusele 2) kui ka kavandatava tegevuse mõju maaparandussüsteemile 3) ja/või vajadust maaparandussüsteemi rekonstrueerimiseks.	Kui kavandatava tegevuse asukohas on maaparandussüsteem, siis maaparandussüsteem mõjutab veerežiimi kavandatava tegevuse asukohas. Kui maaparandussüsteem rikutakse, võib veerežiimi muutus mõjutada oluliselt kavandatavat tegevust. Samuti vastupidi: kavandatav tegevus võib oluliselt mõjutada maaparandussüsteemi toimimist ka väljaspool kavandatava tegevuse ala. Võimalik, et on vaja kaasata vastav ekspert. Peale kavandatava tegevuse elluviimist võib osutada vajalikuks veel tegevusi, millega tuleb arvestada (näiteks settebasseinide regulaarne hooldamine vms).
16	§ 33 lg 6 § 36 ¹ lg 1 § 40 ¹ lg 1 § 42 lg 2	Keskkonnamõju strateegiline hindamine (vajalikkuse üle otsustamisel seisukoha küsimine; programmi sisu kohta seisukoha küsimine; aruande kohta seisukoha küsimine; aruande kooskõlastamine)		
	Planeerimisseadus			
17	§ 15 lg 2 § 18 lg 1	Üleriigiline planeering	Vabariigi valitsuse määrus nr 133 (17.12.2015) Planeeringute koostamisel koostöö tegemise kord ja planeeringute kooskõlastamise alused § 3 lg 9: "Planeerimisalase tegevuse korraldaja teeb koostööd ja kooskõlastab planeeringu Põllumajandus- ja Toiduametiga, kui planeeringualal asub või planeeringualale kavandatakse rajada maaparandussüsteem või kui planeeringuga kavandatav tegevus mõjutab maaparandussüsteemi nõuetekohast toimimist."	Planeeringus kajastatakse maaparandussüsteemide olemasolu ja nendel kehtivad piirangud selleks, et ehitustegevuse kavandaja oleks teadlik nende olemasolust, võimalikust mõjust ja võimalikest lisakulutustest. Detailsemate planeeringute (detailplaneering ning riigi ja KOV eriplaneering), mis on ehitamise aluseks, võib enne planeeringulahenduse elluviimist olla vajalik maaparandussüsteemide eelnev ümberehitamine.
	§ 31 lg 2 § 44 lg 2	Riigi eriplaneering		
	§ 57 lg 1	Maakonnaplaneering		
	§ 76 lg 1	Üldplaneering		
	§ 99 lg 1 ja/või 2 § 112 lg 1 ja/või 2	KOV eriplaneering		
	§ 127 lg 1	Detailplaneering		
	Keskkonnaseadustiku üldosa seadus			
18	§ 38 lg 5	Kallasraja tõkestamine	Kallasrada on kaldariba avalikult kasutatava veekogu ääres veekogu avalikuks kasutamiseks ja selle ääres viibimiseks, sealhulgas selle kaldal liikumiseks.	Olukord, kus kallasrada tõkestatakse kas kraavi või eesvooluga. Üldjuhul lahendatakse MPS-i ehitusloa andmisega või eesvoolu kaitsevööndis tegevuse kooskõlastamisega.
19	§ 46 lg 1	Keskkonnaloa andmine (üldgeoloogilise uurimistöö luba, geoloogilise uuringu luba, maavara kaevandamise luba)	Kaevandamine ja sellele eelnevad uuringud tähendavad töid pinnases.	Kaevandamisele eelnevate uuringute tegemisel tuleb vältida maaparandussüsteemi, eelkõige drenaaži kahjustamist. Kaevandamisel võib olla vajalik maaparandussüsteem rekonstrueerida.

		Sisu	Märkused/näited	Miks on kooskõlastamine vajalik
	Ehitusseadustik			
20	§ 31 lg 4 p 1	Projekteerimistingimuste andmine	Projekteerimistingimustes kirjeldatakse kõiki projekteerimiseks vajalikke asukohast tingitud asjaolusid.	Muu ehitise kavandajal on juba enne projekteerimisega alustamist olemas teadmine maaparandussüsteemi olemasolust, selle toimima jäämisega arvestamisest ning võimalikest lisakulutustest maaparandussüsteemi rekonstrueerimise vajaduse korral.
21	§ 36 lg 5 p 2	Ehitusteatise menetlemine	<i>Nii ehitusloa andmine kui ehitusteatise esitamine on maaparandusseaduse mõistes muu ehitise ehitamine. Vt märkused ja selgitused punktides 1 ja 2.</i>	
	§ 42 lg 7 p 1	Ehitusloa andmine		
22	§ 48 lg 5 p 2	Kasutusteatise menetlemine/kinnitamine	Kasutusloa saab anda või kasutusteatise kinnitada vaid sellisel ehitisel, mis on rajatud nõuetekohaselt, sealhulgas teisi rajatise kahjustamata.	Muu ehitise rajamisega ei tohi kahjustada maaparandussüsteemi toimimist. Kui seda on siiski tehtud, siis tuleb tekitatud kahjustused enne kasutusloa andmist või kasutusteatise kinnitamist likvideerida.
	§ 54 lg 6 p 1	Kasutusloa andmine		